

CATALUNYA

REVISTA SETMANAL

Muntaner, núm. 22. ♦ Número solt, 25 cts; -l'any 10 ptes.; trim. 3 ptes. - Estranger, 15 ptes. l'any.

Any VIII

Barcelona 24 Octubre de 1914

Núm. 364

PERTENGE A LA BIBLIOTECA
DEL
ATENEU BARCELONÉS

Una recordança

SUMARI

Una recordança.

Notes que les agències telegràfiques no circularàn mai, per L'HOMME D'AVUI.

Histories extraordinaries d'Edgar

A. Poe.-El pou i el pèndol.-C. R. B trad.

Poesia Rossellonesa, per JOSEP PONS.

Lletra VII, per JOSEP LLEONART.

La negació en català, per CARLES CARDÓ, pvre.

De quan era nin, per JOAN ROSSELLÓ.

Les tres princeses, per F. MASPONS I LABRÓS.

De la premsa

Ante la amenaza.-El sentido internacional, per MIGUEL S. OLIVER.

Informació

Jocs Florals de Sant Martí.

Jocs Florals Catalans de Buenos Aires.

Llibre nou

LA MERLA

per JOSEP LLEONART

Biblioteca "Illes d'Or"

La memoria evoca avui, per una de les seves fantasies la ciutat d'Edimburg, capital de la raça millor de la Gran Bretanya, la raça que proposariem com exemple a la nostra, entre totes les races del món, si el nostre patriotisme, comptat i debatut, hagués de venir a trasmutar-se en un provincianisme qualsevol.

Passejant per la meravella de Princes Street, després de veure al Royal Scottish Museum, tant vives i nobles cares d'escocesos il·lustres, on l'humanitat sembla expandir-se amb una riquesa vital plena d'honestedat i d'energia, pensàvem amb emoció catalanesca davant la tomba-monument de Walter Scott, tan britànica en son romanticisme volgut: «Una ànima catalana, o Escòcia, et diu avui la gratitud de son poble, amb mots d'emoció contemplativa. O Escòcia, com tu hem estat un poble històric i un poble infortunat; com tu voldriem ésser un gran poble vivent, influent de primer en l'Estat on entràrem per unió personal de corones, i després en l'humanitat. Moltes forces has tingut, i ara augmentes, que a nosaltres ens manquen, o tu, vera força expansiva i dominadora de la Gran Bretanya; mes potser no les canviariem per una sola que és, en la nostra pobresa, motiu elevadíssim d'orgull, ço és un, idioma propi; senyal de diferenciació i d'intensitat, amb totes les possibilitats d'expressió i de senyoria espiritual, igual en categoria als parlars més bells de la terra. Mes de la renaixença d'aquest idioma nostre, o Escòcia, en som en certa guisa deutors a tu, que no tens un verb peculiar que pugui ésser perfecte contingut de civilització: el teu Walter Scott, obsessionat de tes memories antigues, formidable evocador mig-evalista, deixondí el sentit històric i de personalitat en nostres heralds inoblidables, Milà i Fontanals, Rubió i Ors... El nostre ca-

talanisme fou de primer com l'ombra deliciosa i torbadora del gran novel·lista escocès».

«Però encara el deute és més gran. Per assegurar la misteriosa i doble correntia del verb i l'esperit, única garantia de la vitalitat definitiva de les races, calia que el nostre esperit català es precisés, optant a metafísica amb ses qualitats pràctiques psicològiques, assignades: fins i tot, si voleu, per enriquir-lo més tard amb un sentit d'impulsió i d'heroisme i de l'escola filosòfica escocesa vingué aquest present als dos noms més prestigiosos de la filosofia catalana—mestres directa o indirectament de tot el Renaixement, fins polític—assabentant la nostra gent en la pròpia coneixença, en la definició i, sobretot, en la capacitat definidora».

«O, Escòcia—dèiem—algún dia ens plaurà de consignar en lletres moridores aquesta disposició immortal de la nostra gratitud».

I ara ens ha semblat el moment de dir-les: ara que la guerra universal, aguditzant la mania parlotejadora dels ignars i del seu instint de reemplaçar l'intel·ligència que els manca amb tòpics de malícia heredats de qui sab quan i no comprovats per ningú, crea, com a resum de tota la incomprensió espanyola dels problemes internacionals, de tota la ignorància geogràfica, històrica, política, de tota l'ira anti-civilitista que revesteix formes més o menys hipòcrites... una desesperada anglofòbia!! La qual no es fonamenta en els prudents repars del polític, o en les fines argumentacions de l'ideòleg, sinó en tenebres deplorables d'una primitiva humanitat.

Notes que les agències telegràfiques no circularàn mai

OCTUBRE 1914

La possibilitat de la intervenció d'Itàlia en el conflicte armat, renova en nosaltres l'engunja espiritual i la sensació física de desnudiment que sentíem al començar la guerra.

Caldria que Itàlia fos intangible i sagrada; com el nostre patrimoni, com la nostra terra. Intangible i sagrada com la nostra mare i nodriça.

* * *

Hi ha en la fidelitat alemanya una motivació de egoisme que detura la simpatia moral de la opinió. La protesta dels intel·lectuals alemanys, circulada profusament aquests darrers dies, no assolirà cap mena de eficàcia cordial. La mateixa actitud habitual dels germanitzants és una actitud de adulació. Voleu més oposat a l'afecte?

Si els alemanys fossin segurs de les seves dots de simpatia, no prodigarien la intervenció dels seus intel·lectuals amb llargs raonaments justificatius.

Justificar-se, de què?

De les falses acusacions, diuen ells.

I jo tinc la certesa de que si ells practiquessin amb puresa la fidelitat, ni tant sols voldrien justificar-se, perquè sabrien que cap apassionament contrari podria vèncer la generositat dels amics.

* * *

Gent catalana, com goseu dir que una dominació pot matar la nacionalitat?

Sóta l'administració germànica, Bèlgica no és morta ni pot morir, mentre aleni la vida d'un sol belga.

* * *

El traductor de couplets, l'importador dels vaudevilles escabrosos; qui de la constant contradicció de l'austeritat se n'ha feta una mena d'industria personal próspera, mercès a la frivolitat

que ara blasma, com vol que ens el creguem de res quan diserta amb tò doctoral enlairant la pietat alemanya?

* * *

Els catalans hem de malfiar-nos de la migradesa amb que alguns comentaristes castellans judiquen Portugal. I no deixar-nos pendre de la incomprensió que ha sigut sempre un dels vicis capdals de la mentalitat castellana.

* * *

Un dels punts flacs de la formació germànica, rau en defecte d'educació no prou enlairada al nivell de la cultura i de la disciplina social.

Perxò ells, que tant parlen de la necessitat de la guerra, semblen abandonar-se encara al plaer de la guerra.

* * *

Mal consell el dels francesos qui proposen l'ignorància de l'alemany als seus compatriotes, com si la ignorància no fos una inferioritat.

* * *

La eficàcia és de l'ordre i de l'autoritat alemanya.

Escriu Antoni Pagano a la *Idea Nazionale*:

«No hi ha cap raó per creure que si a Alemanya la aplicació dels principis d'ordre dona bons resultats, no donés pessims resultats la aplicació del desordre».

* * *

Un dels més greus errors de la França ha estat desatendre la civilitat social abandonant-se a la ineficàcia de les idees abstractes.

La idea abstracta de la igualtat que ha dut a un fracàs sorollós les escoles

franceses, hauria assenyalat també el fracàs de l'exèrcit sense la vigorosa reacció de l'esperit nacional francès que tots admirem.

Homes tant poc sospitosos de partidisme com Prezzolini (*La França i els francesos en el segle XX*) han reconegut que França ha de combatre encara la *vaguetat* per reintegrar-se a la seva tradició.

* * *

A tots els qui amb apassionament irat i fosca veu comenten la guerra, és bo de recordar la sentència de Nietzsche —amb veu rogallosa s'es gairebé incapaç de pensar coses subtils.

* * *

Hem d'agraïr a la guerra la lliçó que ens dona contra el viure per curiositat.

* * *

Es violentíssima la reacció anti-wagneriana que la premsa francesa fomenta amb equivocada orientació.

Saint-Saens ha intentat dur a la polèmica periodística unes bones paraules de seny.

Negar Wagner fóra estúpid. Cal saludar-lo com un gran enemic i patir-lo com un *mal del segle*.

I asserenar-nos després amb la lectura de unes pàgines de Wanda Landowska.

* * *

Espanta el descens de valors morals que aquesta guerra deixarà.

Anem acostumant-nos ja a totes les violències i l'acceptació d'aquest estat monstruós, fóra del dret, va fent en nosaltres una segona naturalesa en la qual l'escepticisme venç tota sensibilitat.

La veu d'un dels nostres amics s'es deixada sentir amb singular fermesa. En Rucabado ha sintetitzat la tasca de les nostres generacions catalanes demanant l'enfortiment de les valors morals en la preparació per la *guerra pura*.

L'home d'avui

ROYAL

Bambra dels Estudis, núm. 8

♦ Cada tarda Tè-concert ♦ Souper-concert a la sortida dels teatres ♦

RESTAURANT * Menú des de 5 pessetes

El Saló més elegant de Barcelona per banquetes i lunchs

Histories extraordinaries d'Edgar A. Poe

El pou i el pèndol

(Acabament)

Aixecant els ulls, vaig examinar el sostre de la meua presó. Era a uns trenta o quaranta peus enlaire, i en la seva construcció s'assemblava força als murs laterals. En un dels seus panys una figura de les més singulars fixà tota la meua atenció. Era la figura pintada del temps, com ordinàriament es representa, llevat que, en comptes d'una d'ull, vaig pendre per la imatge pintada de un enorme pèndol, tal com se'n veuen en els rellotges antics. Hi havia noresmenys en l'aspecte d'aquesta màquina alguna cosa que m'hi va fer mirar amb més atenció. Mentre jo l'observava directament els ulls enlaire (perquè estava posat just a damunt meu mateix) va fer-me l'efecte que's bellugava. Un instant després la meua idea era confirmada. El seu balanceig era curt i per tant lent. Vaig sotjar-lo uns quants minuts amb una mica de rezel, però sobretot amb meravella. Cansat a la fi de seguir el seu moviment ensopidor, vaig girar els ulls cap als altres objectes de la cel·la.

Un lleu soroll atregué la meua atenció, i, mirant al sòl, vaig veure algunes rates enormes travessant-lo. Havien eixit del pou que jo veia a mà dreta de mi. Al mateix instant que jo les llucava, pujaren a colles, a tota pressa, amb ulls famolencs, enllepolides per la farum de la vianda. Em calia des d'aleshores força cura i esforç per esquivar-les-en.

Devia haver passat una mitja hora, per ventura una hora i tot (perquè jo no podia mesurar el temps sinó imperfectament), quan vaig tornar a aixecar els ulls enlaire. El que aleshores vaig veure em confongué i m'estupí. El balanceig del pèndol havia crescut en extensió gairebé una iarda. Com a conseqüència natural, la seva velocitat també era molta més. Però el que més que res em torbà fou la idea, que havia perceptiblement descendit. Vaig observar aleshores—amb quina horror, és inútil de dir-ho—que la seva extremitat inferior era formada de una lluna d'acer relluent, que feia cosa de un peu de llargaria de corn a corn; els corns de cara amunt, i el tallant inferior evidentment esmolat com el d'un rasor. Com un rasor, aiximateix, semblava maciç i feixuc, espessint-se des del tall amunt en una forma sòlida i ampla. Estava pen-

jat d'una poderosa verga de coure, i tot plegat xiulava en balandrejar través de l'aire.

Jo no podia dubtar pus de la sort que m'havia estat preparada per l'enginy monacal en tortures. La meua descoberta del pou havia estat endevinada pels agents de l'Inquisició—*el pou*, les horrors del qual havien estat destinats per un heretge tant temerari com jo—*el pou*, figura de l'infern i considerat per la brama com l'última Thule de tots els càstics llurs. Jo havia evitat el capbuçó dins aqueix pou pel més fortuit dels accidents, i sabia que'l suplici per sorpresa o per parany, formava una branca important de tot aquell fantàstic sistema d'execucions secretes. Havent fallit el meu caure-hi, ja no entrava pus en el plan demoniàc de precipitar-me dins l'abís; i així (sense cap alternativa possible) m'esperava una destrucció diferent i més suau. Més suau! Mig he somrigut dins la meua agonia en pensar en la aplicació que jo feia d'un terme semblant.

Què valdria parlar de les llargues, llargues hores de una horror més que mortal, durant les quals vaig comptar les oscil·lacions bronzents de l'acer! Polçada per polçada—línia per línia—amb un descens només apreciable a intervals que semblaven segles—i sempre descendia—sempre més baix—sempre més baix! Passaren dies—podria ser que molts dies hagin passat—ans no vingués a balancejar-se tant a sobre de mi que em ventava amb el seu alè acre. L'olor de l'acer esmolat se'm ficava nas endins. Vaig pregar—vaig afadigar el cel amb el meu prec—de fer-lo descendir més rapidament. Vaig esdevenir foll frenètic, i em debatia per aixecar-me a l'encontre del balanceig de l'esfereïdora cimitarra. I après, totduna, vaig caure en una gran calma—ajegut somrient a aqueixa mort relluenta, com un nin a alguna preciosa joguina.

Hi hagué un nou interval de perfecta insensibilitat; fou curt; perquè en tornar a la vida, no vaig trobar que el pèndol hagués descendit de una manera apreciable. Però també podia haver estat llarg—perquè jo sabia que hi havien dimonis que havien pres nota del meu desmai, i que podien haver deturat la vibració a pler. En refer-me, a més, vaig sentir-me—O! inexpressablement—ba-

cós i feble; com en sortir d'una llarga inanició. Fins i tot en mig de les angúnies presents la natura humana implorava menjar. Amb un esforç penós vaig estirar el meu braç esquerre fins a on els lligams m'ho permetien, i vaig ensenyorir-me de la petita romanalla que les rates m'havien volgut deixar. Quan me'n portava un mos als llavis, un informe pensament de joia—d'esperança—saltà al meu esperit. Totavegada, què tenia jo que veure amb l'esperança? Era, dic, un pensament informe—l'home en té sovint de pareguts que mai no són completats. Vaig sentir que era de joia—d'esperança; però vaig sentir també que havia mort en néixer. Deba des vaig esforçar-me per acabar-lo—per tornar-lo a atrapar. La llarga sofrença m'havia anorreat les facultats ordinaries de l'esperit. Jo era un imbecil—un idiota.

La vibració del pèndol es feia en àngols rectes amb la meua llargaria. Vaig veure que la lluna havia estat disposada perquè travessés la regió del cor. Fregaria la sarja de la meua roba—tornaria i repetiria les seves operacions—encara i encara. Malgrat de la seva corba espantosament ampla (cosa de trenta peus o potser més), i la xiulant energia del seu descens, suficient per fendir aquelles mateixes parets de ferre, tot plegat, el que podia fer era, per alguns minuts, encetar-me la roba. I en aquest pensament vaig fer una pausa. No gosava avançar més d'aquesta reflexió. Vaig aturar-m'hi amb una toçuderia d'atenció—com si, en aturar-m'hi així, pogués detenir *allí* el descens de l'acer. Vaig aplicar-me a meditar sobre'l sò de la lluna quan passaria través del meu vestit—sobre la particular sensació penetrant que el fregament de la tela produeix sobre'ls nervis. Vaig meditar sobre totes aqueixes futilitats, fins que les dents se me'n esgarrifessin.

Més baix—continuament lliscava més baix! Jo prenia un plaer frenètic d'acomparar la seva velocitat de dalt a baix amb la lateral. A la dreta—a l'esquerra—d'ací d'allà—amb l'esgarip de un esperit condemnat!—cap al meu cor, amb la passa esmunyediça del tigre! Jo reia i udolava alternativament, segons que l'una o bé l'altra idea es fés predominant.

Més baix—certament, implacablement més baix! Vibrava a tres polçades del meu pit. Vaig esforçar-me violentament—furiosament—per alliberar el meu braç esquerre. Era lliure només del colze fins a la mà. Podia servir-me de la mà, des del plat de vora meu fins a la boca, amb força pena, però no res més. Hagués pogut rompre els lligams de part de dalt del colze, que hauria agafat el

pèndol i provat d'atura-lo. Mateix hauria provat d'aturar un allau!

Més baix — incessantment — sempre inevitablement més baix! Jo bocallejava i m'esbatia a cada vibració. M'encongia convulsivament a cada balanceig séu. Els meus ulls el seguïen en el séu brandar cap amunt o cap avall amb la veheïcia del desesper més insensat; s'aclucaven espasmòdicament al descens, anc que la mort hauria estat un alleujament, O! inefable! I no obstant jo m'estremia en cada nervi, en pensar que un lleu, molt lleu descens més de la màquina ja precipitaria sobre'l meu pit aquella aixà esmolada i resplendent. Era l'esperança que feia així estremir els meus nervis—encongir-se tot el meu ésser. Era l'esperança—l'esperança que triomfa sobre'l poltre—que mormola a l'orella dels condemnats a mort àdhuc dins els càrcers de l'Inquisició.

Vaig veure que unes dèu o dotze vibracions més, posarien l'acer en contacte immediat amb la meva roba—i amb aquesta observació entrà totduna dins el meu esperit tota l'aguda, recollida calma del desesper. Per la primera vegada durant moltes hores — o potser dies—vaig pensar. Ara m'ocorregué que el bandatge, o cingla, era *únic*. Jo era aferrat per una corda continua. El primer frec del rasor, de la lluna, través de qualsevol banda de la cingla, l'amollaria el suficient perquè jo la desentortolligués d'a l'entorn de la meva persona amb la mà esquerra. Però que terrible, en aquest cas, la proximitat de l'acer! I el resultat de la més lleu extremitut, que mortal! Era versemblant, a més, que els minyons del botxi no haguessin previst i parat aquesta possibilitat? Era probable que el bandatge creués el meu sí en el recorregut del pèndol? Temerós de veure'm frustrada la meva feble, i, evidentment, la meva última esperança,

vaig aixecar el cap prou per veure distintament el meu pit. La cingla embolicava estretament els meus membres i el meu còs en totes direccions—llevat en el camí de la lluna homeiera.

Apenes jo havia deixat caure novament el cap en la seva posició primera, que llampeguejà dins el meu esperit alguna cosa que jo no sabria millor definir que la informe meitat d'aqueixa idea de deslliurança a què ja he al·ludit, i de la qual una meitat sola flotava indeterminadament dins el meu cervell, quan vaig portar el menjar als meus llavis ardents. La idea tota sencera m'era ara present — feble, apenes viable, apenes definida—però en fi entera. Vaig procedir totduna, amb la nerviosa energia de la desesperança, a tentar-ne l'execució.

De moltes hores, l'immediat veïnatge del baix cavallet sobre'l qual jo estava ajegut, formiguejava literalment de rates. Eren tumultuoses, ardides, afamades com a corbs—els ulls roigs d'elles assestats sobre meu com si només esperessin la meva immobilitat per fer-me la presa llur. «A quina pastura», vaig pensar, «han estat acostumades dins el pou?»

Salvant una petita romanalla, havien devorat a despit de tots els meus esforços per empatzar-los-ho, el contingut del plat. La meva mà havia contret una habitut de va-i-ve, de balanceig al voltant del plat; i, a la llarga, la uniformitat inconscient del moviment li havia llevat tota eficàcia. En la llur voracitat, aqueixa vermina clavava sovint els seus ullals aguts en els meus dits. Amb les molles de la vianda oliosa i picant que encara restava, vaig untar fortament el bandatge fins a on vaig poder arribar; après, retirant la mà de terra, vaig quedar immòbil i sense alè.

A la primeria, les famolenques bes-

tioles foren astorades i esfereïdes pel canvi — per la cessació del moviment. S'arrauliren alarmades cap enrera; moltes cercaren el pou. Però això només fou un moment. Jo no havia pas debades comptat amb la voracitat llur. Observant que jo romaníia sense moure'm, una o dugues de les més ardides s'enfilaren dalt del cavallet, i flairaren la cingla. Això semblà el senyal de una invasió general. Tropes fresques s'apressaren pou amunt. S'arraparen a la fusta —l'escalaren, i saltaren a centenars damunt la meva persona. El moviment mesurat del pèndol no les torbava per res.

Esquivant el séu pàs, feinejaven sobre'l bandatge enllefernats. S'empentejaven—formiguejaven sobre meu en rimas cada cop més amuntegades. Se'm retorcièn damunt la gorja; els llurs llavis frets cercaven els meus; jo estava mig ofegat pel llur pes amuniorat; una basca, que no té nom al món, inflava el meu pit i glaçava el meu cor amb una llepiçositat feixuga. Encara un minut, i sentia que la lluita acabaria. Reparava positivament que el bandatge s'afluixava. Sabia que en més de un indret ja era tallat. Amb una resolució sobrehumana vaig restar *immòbil*.

No havia errat en els meus càlculs—no havia sofert en va. A la llarga vaig sentir que estava *lliure*. La cingla penjava a retalls al voltant del meu còs. Però el moviment del pèndol ja atacava el meu pit. Havíia fès la sarja de la roba. Havíia tallat la camisa de sóta. Brandà encara dos cops, i una sensació de dolor aguda atravessà cada nervi. Però l'instànt de la salvació era arribat. A un gest de la meva mà, els deslliuradors es dispersaren tumultuosament. Amb un moviment segur—caute, oblicu—lentament i encongint-me—vaig esmunyir-me fora de l'estreta del bandatge i de l'encalç

Editorial Ibèrica, Passeig de Gràcia, 62-BARCELONA

Obres completes

de l'Il·lm. Sr. Dr.

D. Josep Torras i Bages

Bisbe de Vich

Vuit grans volums de 400 a 500 planes cada un, amb paper luxós i refinadíssima impressió

Preu de l'obra:

Per subscripció, pagament a la bestreta

Rústega	Ptes. 35
Tela	45

Acabat el temps de la subscripció la obra valdrà

Rústega	Ptes. 40
Tela	50

de la cimitarra. De moment al menys era lliure.

Lliure!—i dins l'urpa de l'Inquisició! Apenes havia fet un pas des del meu llit d'horror sobre les lloses del càrrec, que el moviment de la màquina infernal cessà, i la vaig veure retirar, per una força invisible, través del sostre. Això era una lliçó que vaig pendre desesperadament a cor. Cada moviment de mi era indubtablement espiat. Lliure!—Jo no havia sinó escapat de la mort en una forma d'agonia per ser lliurat a alguna cosa pitjor que la mort en alguna altra mena. Amb aqueix pensament vaig girar nerviosament els meus ulls eutorn sobre les barreres de ferre que'm tancaven dintre llur. Alguna cosa insòlita—algún canvi, que, a la primeria, jo no podia apreciar distintament, —era obvi, havia tingut lloc dins la cambra. Durant uns quants minuts d'una distracció somniosa i trèmola, vaig encaparrar-me en vanes, inconexes conjectures. Durant aquesta estona, vaig reparar, per vegada primera, en l'origen de la llum sulfurosa que il·luminava la cel·la. Procedia d'una clivella, ampla com de mitja polçada, que s'estenia tot al voltant de la presó a la basa dels murs, els quals així apareixien, i eren, completament separats del trespòl. Vaig provar, però ben debades, no cal dir-ho, de guaitar per aquesta obertura.

En aixecar-me de nou tot contrariat, el misteri de l'alteració de la cambra esclatà tot duna a la meva intel·ligència. Havia observat que, si bé els perfils de les figures de sobre les parets eren suficientment distints, les colors en semblaven entelades i indefinides. Aqueixes colors ara havien pres una brillantor sobtadora i molt intensa, que donava a aqueixes figuracions espectrals i diabòliques un aspecte que hauria fet esgarriar uns nervis àdhuc més sòlids que els meus. Ulls de dimoni d'una vivacitat ferotge i sinistra, lluien assestats sobre de mi en mil direccions, on abaïns jo no'n sospitava cap, i gusporejaven amb la lúgubre llugor d'un foc que jo abso-

lutament volia, però debades, mirar com imaginari.

Imaginari!—Només en respirar em venia als badius el baf del ferre escalfeït! Una olor sofocant invadia la presó! Una ardor més profunda es fixava a cada instant dins els ulls que s'assestavien sobre la meva agonía! Un tint més ric de carmesí s'escampava sobre aquelles horribles pintures de sang! Jo pantejava! Jo bocallejava per trobar alè! No hi havia dubte del designi dels meus botxins—O! els més inexorables! O! els més demoníacs dels homes! Vaig recular lluny del metall roent cap al centre del càrrec. En pensar en aquesta imminent destrucció pel foc, la idea de la frescor del pou s'espargí dins la meva ànima com un baume. Vaig precipitar-me cap al seu caire mortal. Vaig llençar avall la meva mirada tensa a rompre's.

L'esclat de la volta encesa il·luminava els seus recers més secrets. Totavegada, per un instant d'esgarriament, el meu esperit refusà de comprendre la significació del que jo veia. A la fi això entrà dins la meva ànima—per força, triomfalment—s'imprimí en foc sobre la meva raó esgarriada. O! una veu per parlar!—O! horror—O! qualsevol horror llevat aquesta! Amb un esgarrip vaig llençar-me lluny del brocal—i, sepultant la meva cara dins les mans—plorí amargament.

La calor creixia rapidament, i encara un cop vaig mirar enlaire, calfretós com en un accés de la febre. Hi havia hagut un segon canvi dins la cel·la—i ara el canvi era evidentment en la forma. Com abans, de bell entuvi vaig debades provar d'apreciar o de comprendre el que tenia lloc. Però no em deixaren llargament dins el dubte. La revenja inquisitorial anava a tot aire, dos cops vençuda per la meva bona sort, i ja no hi havia pas de jugar amb el Rei de les Terrors. La cambra havia estat quadrada. Reparava que dos dels seus àngols de ferre eren ara aguts—dos, per consegüent, obtusos. La terrible diferencia augmentava ràpidament, amb un rondi-

ment, un gemec sord. En un instant l'estança havia canviat la seva forma en la d'un losange. Però l'alteració no es deturava aquí—jo ni esperava ni desitjava que s'aturés. Jo hauria arrapat les roges parets contra'l meu sí com una vestidura d'eterna pau. «La mort,» jo deia, «qualsevulla mort llevat la del pou!» Orat! com no havia conegut que calia el pou, que la raó del ferre ardent era forçar-m'hi a dins? Podia jo resistir la seva ardor? i àdhuc en aquest cas, podia contrastar la pressió seva? I ara el losange s'aixafava més i més, amb una rapidesa que no em deixava temps de reflexió. El seu centre, i per tant la seva més gran amplaria, coincidía just amb l'avenc badat. Vaig recular—però les parets, tancant-se, m'empenyien irremissiblement. A la fi, pel meu còs blait i retort no quedava pus una polçada de planta sobre'l sòl ferm de la presó. No lluitava pus, però l'agonia de la meva ànima s'exhalà en un fort, llarg xiscle suprem de desesperació. Vaig sentir que tintinejava damunt del brocal—vaig apartar els ulls.—

Però vetaquí un brogit discordant de veus humanes! Una sonora explosió com si de moltes trompetes! Un poderós bruel com si d'un miler de trons! Les ignies parets es precipitaren enrera! Un braç estès copçà el meu en jo caure, defallent, dins l'abis. Era el braç del General Lassalle. La host francesa havia entrat a Toledo. La inquisició estava en mans dels seus enemics.

C. R. B. trad.

DRET CATALA

Obra nova

Qüestions Civils, estudiades segons nostre Dret per Lluís de Peguera, extractades per Francesc Maspons i Anglasesell. Extracte de la doctrina civil de Peguera anotat amb la Jurisprudencia catalana.

MOSAICHS E F ESCOFET & C

Paviments
Unitas

Barcelona

Ronda Sant
Pere-8

Poesia rossellonesa

Josep Pons

AQUAREL·LA

El nostre mas serà tot blanc,
tot blanc al mig d'una oliveda,
que a l'hivern tindrà sol brillant
mentre la plana serà freda.

I de lluny el veuràs lluí,
així com la bugada estesa,
en les mates de romaní
arreplegant tota puresa.

A l'entorn s'engarraparà
el parral ple de penjarelles;
al setembre blau hi vindrà
l'eixam de vespes i d'abelles.

Sempre l'oliu negre i molt vell,
que té la fulla platejada,
deixarà moure's entorn d'ell
l'ombra rodona, en la diada.

I el gran xiprer ben adormit,
guardant dels pardals la niuada,
en el misteri de la nit
pujarà fins a l'estelada.

EL MES DE MARÇ

A l'hora fresca del matí,
a ran de finestra posada,
l'oreneta prima ha de dir:
la primavera és arribada.

La neu hivernenca s'està
en la muntanya il·luminada,
com la tovalla d'un altar,
de banda a banda desplegada.

A punta d'alba, a Rosselló,
la vinya jove se breçola,
i els aires ens porten la olor
de l'arreconada viola.

Ja fa dies que en el cel clar
han fet brillar en cada branca
els ametllers de vora mar
la llur roba nupcial blanca.

La terra roja del cotiu
se cobre de verda civada,
i en l'aixerit sàlzer del riu
torna la fulla platejada.

En el reconet del teu hort
collim les darreres mimoses;
el març tot vestit de raigs d'or
ens fa la oferta de ses roses.

En el teu hort del riberal
els perers són com l'estelada,
i la llur blancor virginal
d'aiguatge és tota perlejada.

Brunzinen en cada cantó
la vespa fosca i les abelles;
la favera per llur fissó
ja desclou ses pal·les parpelles.

Canten sota'l cel de safí,
en la bosqueta negres merles,
i el puput del teulat veí
de quan en quan gita dos perles.

Manyaga, el teu cor s'obrirà
com una rosa embalsamada,
i el teu llavi moll me dirà
lo que ja deia ta mirada.

LA CASA ABANDONADA

Filla d'anar ritmic, al pany posa la clau,
que guarda del passat una olor enyorada,
i veuré, silenciosa, la casa abandonada,
guarnida amb pedra-marbre, morena an el cel blau.

M'has dit que dins el pati tarongers plens de pau
donaven fruita i flor, repar a la niuada...
Ara en el celler fosc la tina és ensorrada,
és mort el llum de ganxo, i la filosa jau.

D'aquells olius amargs ne traurem l'oli fina,
algún dia d'hivern, per omplenar la tina,
per donar nova vida al llumenet petit.

Les hores seràn bones. I tota l'estelada
veurà el taronger jove en un corn ajupit.
I la llantia en la cuina de nou emblanquinada.

LA OFERTA

Com an els pobres morts se'ls hi porta la oferta,
la oferta de pa blanc i de ví del recó,
jo vinc, pietadós, i amarat de dolor,
a portar la meua ànima, de bat a bat oberta...

Jo vinc a tornar dir l'anguniós cant d'amor
a l'amor que he deixat com la rosa marcida,
i vinc a escampillar les fulles de ma vida
a la ombra dels xiprers del nostre desconort.

Ara, si la il·lusió clou sa parpella blava,
si te n'he tret del cor el somni que hi niava,
i si nos diu el món que ens hem de descuidar

Cantem prop de la fossa, la fossa encara oberta,
aquell cant que mai més no reviscolerà,
com an els pobres morts se'ls hi porta la oferta.

XIPRERS ADORMITS

Dels xiprers envellutats,
verdosencs, assoleiats,
la somniosa renglera
entorneja la ribera
i les hortas i els prats.

Xiprers adormits, vós gardeu els horts,
i els lleugers tresors
dels arbres, riquesa blanca de la plana,
i amb vostre silenci de la tramuntana
ne burleu l'esforç.

Altius i solius, amb vostra barrera,
s'aixecant austera,

gardeu el misteri de l'hort encantat,
i ningú sabrà si en l'hort amagat,
riu la primavera.

Xiprers adormits, ben atapeits,
jo vindré de nits,
me seuré en els prats que molla l'aiguatge,
caminant que cerca, després del viatge,
la font de l'oblit.

A l'hora tranquila i de gran puresa
on la lluna estesa
per tot diu son cant d'un ritme diví,
en la clariana que sab endolcir
la més gran tristesa.

El cor, el meu cor, vull amurallar
d'un negre llindar,
d'un semblant que aturi mirades blavoses,
llavis molçudets i dents verinoses
que el fan sanguejar.

Així no sabrà quines blanques roses
ne són mig descloses
darrera'l fullam, sota'l cel d'argent;
així no veurà el meu sentiment
les flors misterioses.

Xiprers adormits, verdosencs i forts,
gardeu sempre els horts
de les rufacades i males ventades;
d'un amor passat gardeu les pensades
com en la nit clara vetllau tots els morts...

A LA TRAMUNTANA

...Missatgers de vida, O tu, la neta
i sana,—la purificadora i airosa
tramuntana.

PAU BERGA

Descarrega els esglais de ta veu ressonant,
reina del Rosselló, reina de l'Empordà;
fes volejar, de banda a banda, en tot el pla,
ton pols d'or, fins la mar boja, que s'ageganta.

Desarrela la soca que s'aferma i que canta,
ja que és la teva feina de tot ho trocejar;
porta un perfum de neus que enlairi el cor humà,
com si fores l'alè d'una muntanya santa.

Per les batalles nobles toca els grans sometents,
i arrenca del meu cor, arrenca els sentiments
que són fulles podrides al mig d'una aigua clara.

I ademés t'ho demani, sota aquest cel brillant,
on sempre seràs reina, majestuosa com ara,
breçola amb tota força mos dies del teu cant.

ARLES

Les velles del claustre

Al fons de la vall el teu claustre somia,
poble de cases fosques i de rojos teulats;
l'oreneta el travessa amb un cant d'alegría,
i els pomers són claferts de fruita dins el prats.

El teu claustre s'adorm en la dolçor del dia,
i a l'ombra del soplug ara s'han assentat,
cenyint d'un caire negre el front de satalía,
les velles del carrer que tant han pedaçat.

Tenen els ulls humits i bé en són d'arrufides!
i vetaquí xerrant de diades florides,
en les cadires baixes les boques sense dents.

I és que la fina olor de pomes embaumades
arriba fins a n'elles amb els aires plaents,
i el sol endrapa d'or les columnes nevades.

LES CABRES SELVATGES

Aux montagnes divines...
J. M. DE HÉRÉDIA.

O bona soletat! O muntanyes de Nuria!
Pels cingles de l'esglai on s'esquinxa la font
gelada i ressonant d'una eterna canturia,
van les cabres salvatges, serra amunt, serra amunt...

Demet del rocatam pugen a les carenes,
d'on s'ensuma el Puigmal i altres puigs, més enllà,
que guarden sempre immòbils, i amb mirades serenes,
l'estany blau, l'estany negre i lo de Carençà.

En el silenci mut, l'herba és més aromosa...
I reina dels cimalls la boira misteriosa
rodeja la llur colla que se'n va pasturant.

I el romeu que se'n torna al mig de les nevades,
O bona soletat, prou t'enyora en mirant
en la congesta blanca unes fines petjades!

LLETRA VII

A Xenius

Es el tercer temps del meu festeig
amb la marina. De retorn a ciutat; sóc
també de la ciutat? Us recordeu de ço
que us deia en les primeres cartes, amb
la vista del mar al davant, en plè festeig?
Més que mai i cada dia més em sento
ciudadà dels llocs elementals, us deia; i
també, entremig de lloances, que la lle-
vor del meu verger de poesia em venia
de la comunicació amb els llocs ele-
mentals.

Hi ha dugues coses que tenen un gran
poder de fer parlar (posem-nos al lloc
d'un jovencell) i aqueixes dugues forces
obligadores són, la nit (sabeu quan
passejant pel camp amb un amic, en en-
trar la fosca ens vé com una pujada de
pensaments, i com si en la fosca dels
llocs coneguts parlés un món en nosal-
tres, ens corprèn aquella passió confi-
dencial?) I el segon gran poder per fer
parlar és una festejadora al costat, fins

per fer dir coses que després hom se'n
penedeix, fins per fer-nos descobrir co-
ses que són testimonis contra nosaltres
mateixos i potser contra'l nostre fes-
teig. S'ha parlat d'un filtre, d'un conjur
que la festejadora dona amb una poma,
dins d'un vas d'aigua, que obliguen a
parlar. Això potser més que el nom
de superstició mereixeria el d'escepticis-
me. Per ventura la presència de la fes-
tejadora no és en ella mateixa filtre i
conjur bastant?

A mi, la fatilleria de fer parlar me la
donava la marina, ella sola, amb la seva
presència, amb la seva sal i el seu iode,
guanyant-me tots els sentits. Sense que

ara em penedeixi d'haver-ho afirmat que em sentia ciutadà dels llocs elementals i que el meu vergerol de poesia sempre durà la marca d'ells, potser pecava per omisió de no atinar en ço que, avui, de retorn a la ciutat propiament dita, a la vista del seu còs, em somriu al pensament, això és: que si en els llocs elementals hi troba el meu sèr poètic la seva ciutadania, en la vista de la ciutat el sentiment de la casa, l'ombra i sol dels cancells de la meva minyonesa. Ara ampliaria la frase dient: Ciutadà dels llocs elementals i casolà de la ciutat. Ni prou ciutadà, ni prou home dels elements? Es possible; però considereu que soc en plena passió del festeig encara.

Una d'aquestes tardes per veure-la mai siga sinó de lluny, l' enamorada, me'n pujava a la calçada que forma el replà més alt de la escullera nova. Assota, les arestes de roques i carreus treien uns colors d'or humil, amb el sol de l'hora i del temps, La mar ciutadana en aquell indret se m'afigurava més moguda per sota, com si l'aigua en fos més espessa, més freqüenta d'onades més regirades, i l'horitzò com si fos més acostat, comparant-la de pensament amb la marina dels meus amors, però tantmateix l'eterna vela blanca per enllà i els colors i la llum i l'alè de llibertat hi eren, i si no un troç de l'enamorada de l'istiu, el seu ròssec al menys podia trobar-hi, una senyal que hom s'hi aficiona per simpatia.

De colzes sobre la barana de pedra

esguardava les muntanyes poc altes que tendeixen cap a sol ixent i a mida d'allunyar-se van abaixant-se fins a fondre's amb la ratlla de la marina. Un alè de calitja feia dens el cel, i els cims dels puigs totjust s'hi perfilaven, i entelant-ne les faldes i tot, i la plana, hi havia com un vapor ros clar que allunyava el pensament de què allí pogués moure's hi ésser o cosa; amb aquesta calitja rossa d'una interna claror s'hi conlligaven algunes glaces de fum, espaiades, potser ja més espaiades que dos mesos enrera. Així, dins d'una llum així, deu parèixer a les ànimes que han deixat el còs, ço que en vida mortal els fou passió de goig o patiment. I on la poc severa muralla dels puigs de falda manyaga acaba abaixant-se gairebé arràn de costa, allà on el vapor de llum calitjosa fonia la muntanya i tot, de faisó que només quedava, sota uns núvols inflats de plata i els vels de calitja, un endevinament de blancor, allí era la Caldes d'Estrac, la meva festejadora d'istiuada; mirant-la se'm renovava en l'esperit el sentiment de la meva ciutadania; després em tombava de cara al port proper i en el color de la pedra del primer troç de Barcelona, em saludava el color casolà.

JOSEP LLEONART

Barcelona, 7 d'Octubre 1914.

El millor Cafè és el torrefacte de **La estrella**.—Carme (Davant de Betlem).

La negació en català

Ni que jo no sigui filòleg, bé'm permetran els qui ho són que exposi una convicció meva sobre un punt important de Sintaxi catalana, que sols espera la llur paraula decisiva per afirmar-se o per desfer-se. Fa anys que'm roda pel cap i m'acaba de decidir a exposar-lo la lectura del capítol XX de la Gramàtica catalana d'En Fabra, el qual confirma en part el que jo havia presentit. No vull, o millor, no puc, establir cap regla. Cap altre propòsit no'm mou, sinó el que els nostres gramàtics fixin la llur il·lustrada atenció en aquest problema, per donar quan ne sigui hora sentència definitiva.

Es titula el susdit capítol XX d'En Fabra: «Observaciones sobre el empleo de las voces *no, cap, ningú, res, enlloc, mai, gens i pas*». Jo hi afegesc *ni i tampoc*. En poques paraules, se tracta de la negació en català.

Negar, en afer de llenguatge, és de

primer entuvi cosa plana, però que es complica extraordinàriament quan juguen algunes idees negatives i s'entrellacen elles amb elles, donant lloc a certs estats cromàtics de judici que les diverses llengües resolen diversament. Dues negacions lligades lògicament, afirmen, diuen els filòsops, i és ben cert, però hi ha llengües que en resoldre els anusaments d'idees negatives, semblen aparentment mancar a aquest principi.

D'altres en canvi, hi són escrupolosament fidels, fins en l'aparença externa. Entre les primeres poden comptar-s'hi el castellà, l'italià i el català modern, entre les altres el llatí, el francès, l'alemany i l'anglès.

Així, en llatí *nemo, nihil, nunquam, nullibi*, són expressions negatives per si mateixes i repel·leixen tota partícula negativa, lògicament lligada amb elles, onsevulla que siguin col·locades de la preposició. *Neminem vidi, vidi neminem*

són enterament equivalents i així mateix, *nullibi invenio i invenio nullibi, nunquam accidit i accidit nunquam, nihil accepi i accepi nihil*. El *non* pot posar-se solament quan tals mots, per la perdua de la *n* inicial devenen afirmatives: *non accidit unquam; non invenio ullibi*, d'on tal vegada (els filòlegs em perdonaràn l'ardidesa) s'és derivada la construcció castellana de fer precedir un *no* el verb que duu al darrera una partícula negativa, com per anticipar-ne la negació. Igual que'l llatí es comporta l'alemany. *Niemand* (contrari de *jemand*), *nirgends* (contrari de *irgends*), *nimmer* (contrari de *immer*), *nichts i kein* són mots de valor negativa i no soufreixen mai la companyia de la conjunció negativa, qualsevol que sigui la col·locació que tinguin en la proposició, en tal guisa que fins poden arribar a substituir el *no* de les nostres llengües (Ex. jo no tinc pa, *ich habe keinen Brot*). Les mateixes inversions que hem fet en les oracions llatines les podíem fer en les alemanyes on entressin tals partícules. L'anglès construeix de la mateixa manera.

El cas invers a aqueix és el del francès i el del català antic, que jo voldria tornar a raó de vigoria entre la joventut docta. *Personne, rien, jamais, nulle part, ni*, en francès tenen quasi sempre valor afirmativa (jo no'n sé altra excepció que en anar soles, sense verb, quan pot dir-se que resumeixen una proposició negativa), d'on per donar-los força negativa cal afegir-los la partícula *ne*, callant el *pas*, sense que hi tingui res que veure la posició llur dintre l'oració: *personne ne l'a vu, je n'ai vu personne; je ne le trouve nulle part, nulle part je ne le trouve; il n'arrive jamais, jamais il n'arrive; je ne cherche rien, rien ne me trouble, etc.* Però: *Qu'est ce que vous dites? — Rien* (resum de la proposició *Je ne dis rien*) *Qui vient là? — Personne* (resum de *il ne vient personne*).

L'italià ja vacil·la. Adés sembla que prengui les partícules *mai, niente, nulla, nessuno, etc.*, en sentit afirmatiu (ex. *se mai vi occorresse... avete nulla da darmi?* etc.) adés en sentit negatiu i sol ésser quan van sense verb (cas-resum del francès) i quan precedeixen el verb (cas del castellà que tots veurem) Ex. *Giammai n'a detto, Niente ti turbi, Che dite? — Nulla*. Amb el *mai*, però, és més constant el cas de pendre'l com a afirmatiu afegint-li un *non* sempre que afecta un verb: *Questo che mai da me non sia diviso*, diu Dant. Amb els altres, nó, així: *Non viene nessuno, però nessuno viene*.

I les nostres llengües hispàniques com ho endeguen? Heus-aquí un d'aquells casos que deiem al principi en els quals

un anusament d'idees negatives se desfà d'una faisó aparentment il·lògica. Aquí ens trobem amb el costum de l'italià fet general i obligatori. No és dubtós que en castellà *ninguno, nadie, nunca, jamás, nada, ni, en ninguna parte*, tenen valor negativa, la qual cosa es veu prou clar en fixar-se que mai no poden usar-se en significació positiva. Un català és molt afectat a dir: *ha venido ninguno? Quiere V. nada para Madrid?* i d'altres incorreccions per l'istil que denuncien la nacionalitat, quan no la traïs la fonètica. Això en castellà no pot passar, car *nada* i *nadie* neguen.

Noresmenys, aquests mots negatius exigeixen, quan van darrera un verb afectat per ells, un *no* que anticipi la negació llur: *No quiero nada, no pasa nada, no sale nunca, no viven, ni el padre ni el hijo, etc.* Però feu que els mots en estudi antecedeixin el verb i allavors ja no cal la negació anticipada: *nada quiero, nadie pasa, nunca sale, ni el padre ni el hijo viven*, expressions del tot equivalents a les anteriors, malgrat de tenir les primeres una partícula negativa més que les segones.

A quin boldró de llengües cal afiliar el català? Heus-aquí la fi d'aquest treball, que, tal vegada, té massa pretensions, per estar escrit d'un llec en la materia. El català antic no és dubtós que acolla amb el francès, prenent les partícules, *rès, mai, gens, enlloc, ni, tampoc, ningú* (negú) en significació afirmativa i afegint-los, per tant, un *no* sempre que l'havien de tenir negativa, tant si anaven davant del verb, com si anaven darrera. El català modern vacilla. El poble ho encepaga moltes vegades i sobre tot els infants (fixin-s'hi els pedagogs) acostumen a construir-ho a la faisó antiga; és una observació que he fet personalment moltes vegades i fins m'ha fet cavilar en coses que'm dol de no poder tractar ara. Els escriptors, assabentats en castellà, hi manquen gairebé sempre, llevat d'alguns casos tant clars que més deuen ser fills de inconsciència que no d'estudi. El meu goig fóra tornar a l'istil antic que trobo més conforme amb el tarannà de la llengua i amb la filosofia del llenguatge, la qual és tant alta cosa, ni que faci riure talvolta als esperits seriosos, que comunica certa dignitat.

Pel que's refereix al català antic, prou clarament i docta, ho demostra En Pompeu Fabra en el lloc citat.

Allí (pl. 218 i 219) se posa un enfilall d'exemples per provar-ho i jo no tinc d'afegir sinó que aquesta regla és completa per tots els clàssics, sense excepció, i sols en En Jaume Roig, En Joanot Martorell i En Bernat Metge s'hi troben algunes escasses excepcions. Avui

precisament estava llegint una obra de St. Pere Pasqual, valencià, del segle XIII, bisbe de Jaén, titulada *Histories Religioses*, publicada a Roma l'any 1905, on en poca estona hi he trobat exemples a balquena: *hac un accident. per lo qual MAY NO pres marit; tots los Patriarques... MAY NO havem cessat de...; que MAY NO cabalaria en cavall; a NEGUNA persona NO serà donada tanta preminencia e honor com a vos; e tenenla en tan gran carestia que a NULL hom NO la mostren; per ço que NULL hom, NI cardinal, NI familiar, NI altre, NOL puxa legir.*

Referent al *ni*, (que és tal vegada el que farà més estranyesa) hi ha encara una altra construcció en la llengua antiga que'l dona decididament com a afirmatiu, equivalent a la conjunció copulativa e (i); és la de les proposicions interrogatives unides per aquesta partícula. Ex. *Quant serà la hora que haja (l'aigua) natura de pujar a en sus? NI'ls innocents, quant seràn més que'ls culpables? NI l'amat quant veurà son amich?* (Llull, Amic e Amat) *Digues, foll, com no parles, NI que és açò en que estàs embargat e consirós* (Id. ibid.) *Mas vull vos pregar quem digats algunes coses dels miserables dampnats, sils havets vists, ne oits, ne sentits*, (St. Pere Pasqual, l. c.) Finalment, el *rès* s'usava fins en proposicions principals expositives, afirmatives: serveixi per tots l'exemple del Llibre de les besties d'En Llull: *Gran res de besties selvatges volien elegir Rei.*

En fi, caldria posar aquí tota la literatura antiga en pes, i jo la hi posaria sense por de ser desmentit.

La llengua moderna en serva, d'aquest ús, el fonamental, això és, el donar a les partícules *rès, mai, gens, ni, cap, ningú*, valor afirmativa. Això es veu ben clar en proposicions interrogatives: *En vols gens? Has trobat rès? Que hi ha ningú? En portes cap?* i en algunes de condicionals: *si vols rès, si trobes ningú, mai que vinguis*, on les partícules en estudi, tenen evidentment valor positiva. A més, tenim les expressions *no rès, no gens, no ningú* (ets un no ningú!) *no mai, no cap*, que fins sense verb s'usen molt sovint amb l'acompanyant *no*. Però en proposicions principals expositivo-negatives, el nostre poble ha començat d'imitar el castellà, prenent el *no* col·locat davant del verb com a anticipador de la negació de *mai, gens, res*, etc. i callant-lo per consegüent quan és la mateixa partícula la qui va al davant. Així: *no ho he vist mai, no hi fa rès, no'n vull gens, no'n tinc cap, no ve ningú, no viuen ni el pare ni el fill.* Però *mai ho he vist, rès hi fa, gens ne vull, cap ne tinc, ningú ve, ni el pare ni el fill viuen*, ni més ni menys que el castellà, amb la diferencia, però, que en castellà, *nada, ningu-*

no, etc., tenen per ells mateixos força de negació i per això poden ésser anticipats per un *no*, però no seguits, quan ells mateixos s'anticipen al verb.

Noresmenys, l'esperit de la llengua revincla moltes hores i qualque expressió isolada ix construïda a la faisó clàssica. Jo he sentit moltes vegades expressions com *mai no acabes!*, *vols d'això? —rès no vull, cap d'ells no ho veia, ningú no ho sab, ni tu ni ell no hi éreu*, etcètera, i d'on més sovint ixen aquestes gemmes del bon parlar és de la boca dels infants qui semblen guardar la saviesa. Les expressions *no mai, no gens, no rès, no cap*, etc. són freqüentíssimes entre'ls nostres menuts, que de vegades m'han adelitat fent-me sentir un magnífic *no ningú*, del qual servo el record boirós s'haver-lo vist en una cançó popular.

Els literats no ho saben això. La literatura de vegades mata la gramàtica. Alguns, però sembla que si, que fa un quan de temps que se'n són adonats, i comencen a construir correctament. Jo no voldria sinó empènyer aquest moviment fins a imposar a tota la llengua escrita i després a la parlada aquesta revirada envers la propietat gramatical. Voldria que's generalitzés aquella gosàdia del vers d'En Maragall: *d'un fatic que mai no para* (Festeig vora la mar Cantàbrica).

No vull establir regles. Sé que la qüestió és complexa i necessita l'esponjament i la ductilitat que dona a les qüestions científiques l'esguard multivident dels tècnics. Sols me permetré, per acabar, indicar algunes petites orientacions cap a la solució definitiva, no sense advertir que tenen el vot d'una personalitat eminent en la materia:

1.ª Les partícules *rès, mai, cap, gens, ningú, enlloc*, tot i sent afirmatives poden ésser negatives sense necessitat de l'acompanyant *no*, quan resumeixen una proposició que ha d'ésser per força negativa: Ex. *en tens cap? —Cap.* (Resum de *no'n tinc cap*) del moment que *en tinc cap* (que podria ésser també reunida per *cap*) és estranya a la llengua. Igualment *Hi has estat mai? —Mai. Has vist ningú? —Ningú. Què has vist? —Ningú.* Pot dir-se també: *no cap, no mai, no gens, no rès, no ningú, no enlloc*, són ja més difícils, si bé jo responc d'haver-les sentides al Camp de Tarragona, comarca que té el lèxic un xic malmès, però la construcció excel·lent.

2.ª Aquestes partícules quan afecten un verb expressat, han de portar sempre el *no*, qualsevulla que sigui la situació llur en l'oració. *No ve mai, mai no ve, no'n tinc gens, gens no'n tinc. Cap dels hòmens que vingueren ahir no portava*, etc. El *ni* ha d'ésser objecte

d'un estudi més detingut: sembla que quan afecta immediatament un membre de la proposició altre que el verb comporta bé el *no* (Ex. *ni tu, ni jo, ho sabem*); quan afecta el mateix verb no li cal (*ni pujo ni baixo*), tota vegada que *ni no baixo* és completament estrany al català (cfr. francès, *je ne l'aime ni ne l'estime*). El *tampoc* també mereix estudi apart. Jo sols puc dir per ara que al Camp de Tarragona se li posposa el *no* sempre que precedeix el verb. *Tampoc*

no hi era; i si es comencen a notar vacil·lacions, és degut a l'influència del dialecte central, exercit principalment per mijà de la premsa.

Basti el que he dit per animar els nostres gramàtics a estudiar aquest punt interessantíssim de la nostra Sintaxi, per tal de donar-li la solució que sols els llavis llurs tenen la missió de pronunciar.

CARLES CARDÓ *prore.*

De quan era nín

Allò era caçar! — Mig ajupit dins la barraca, amb la corda entre les mans, mirant amb fixesa el coconet d'aigua tèrbola de l'abeurada, esperava amb febrils impaciència el moment precís de pegar l'estirada als filats.

Així com anaven compareixent els ocells, uns de dins el mateix hort, mig amagats per entre el brançam dels arbres i els altres amb llarga volada des de la planura, tots se posaven aquí i allà per les atapedes rames dels morers i fruitals de l'entorn; mudaven de lloc, volatejaven, i, poc a poc, s'anaven acostant a les branques més properes de l'aigua fins a formar mòbils i policromats manyocs en els caps dels brots, entre les verdes fulles, que feien tremolar. A la fi se'n tirava un en terra, un troç lluny de l'abeurada, després un altre dins l'aigua, i tot seguit dos o tres més pels voltants; llavors tots s'alçaven d'una vegada posant-se escampats sobre les branques dels fruitals i al mateix temps se desfeien les ramellades dels brots baixos. — Començava la piuladica, s'anaven poc a poc arremolinant altra vegada, se'n tiraven uns quants altra volta dins l'aigua i sovint s'alçaven espantats un parell, de vegades abans de que, aprofitant el moment oportú de pegar l'estirada, pogués aplegar-ne una bona partida. El sen Verger amb dues o tres feia la caçada.

Record que una vegada, poc abans del mig dia, en aquella hora vessosa que les ombres quasi desapareixen del tot, amb un sol enlluernador del mes de juliol, després d'esperar inutilment bona estona sens que vingués cap ocell, quan cansat i aborrit anava a deixar la barraca, vaig sentir sobre el cap la remor i el repicateig d'un esbart de gorrions teuladers. Se posaren en els morers de la cequiola i començaren a fer una piuladica escanyada i planyívola, qui denotava la set abraçadora que tenien. Per si en cridassen d'altres i així devia ésser, perquè no es torbaren a comparèixer els

que s'eren retrassats d'aquell nombrós esbart. Llavors tots quedaren amagats i quiets entre'l fullatge, on seguiren la desentonada piuladica, interrompuda curts moments i represa altra vegada amb més força. Com els teuladers són tant mals d'enganyar, vaig creure que després de piular molt de temps, veient un poc de fresa, acabarien per anar-se'n sense acostar-se a l'aigua, que és el que solen fer. Al cap d'una bona estona començaren a voltejar, llavors a fer la pinya a n'els caps de la brostada de les rames més baixes, a tirar-se a l'abeurada i tornar-se a alçar tot d'una, mentre jo, amb la corda entre les mans, esperava la ocasió d'aplegar la bolitxada, i vaig escollir el moment amb tant de acert, que en quedaren quasi dues dotzenes presos entre les malles dels filats. No me'n sabia avenir! Satisfet com un general victoriós, superb i tirànic, vaig resoldre tancar-los dins una gabià; però aquells pobres presoners tenien tant arrelat el sentiment de llibertat, que en pocs dies se moriren quasi tots de la pena d'haver-la perduda. Als que quedaren vius vaig tenir la crueltat d'esclafar-los el cap. — Això mateix fan els ho-

mes en les guerres. ¡La llei del més fort!...

Un altra vegada, era un-hora-baixa poc abans de la posta del sol. Les ombres dels arbres s'allargaven a gran distància; la de la paret d'esquena d'ase senyava una faixa obscura sobre la terra d'una part a l'altra de l'hort, dins la qual queia l'aigua de l'abeurada; la forta olor de la fruita, madura: peres, pomes, fraules i préssecs, maretjava embalsamant l'aire; acudien els darrers ocells amb frisança de beure, per anar-se'n tot-d'una a passar la nit acotxats entre les branques; i la frescor de la hora-baixa començava a sentir-se en aquell racó humit i ombrivol.

Dins l'espai lluminós on ferien encara els raigs de sol ponent, per entre les ombres del ramatge dels morers, n'hi va passar una de qualque au desconeguda que va semblar-me grossa ferm, comparant-la amb la dels gorrions que per tot arreu volatetjaven. Be podia ésser xoriguer, arpell o fargó que voletjés per fer pressa dels ocells, mes tal pensament va quedar tot d'una desvanecut, veient posar-se sobre la més alta rama del morer de l'abeurada un cendrós tudó tant gros com un colom. Quina sorpresa! Mai n'era vingut cap d'ençà que caçava. Commogut i ansiós, tremolant d'emoció i sentint dins el pit el fort bategar del cor, vaig agafar la corda dels filats, esperant el moment que el tudó anés a beure. — No em remenava gens i quasi no gosava respirar. Se tiraren dins la abeurada dos pinçans, s'hi revolcaren una estona, esquitant-se; varen picar l'aigua una i altra vegada, alçant i baixant el cap amb agradosos moviments i, apagada la set, fugiren volant. El tudó no es movia. Passada un altra estona, que a mi me semblà llarguíssima, va botar a la cequia un bus caret i quasi al mateix temps un verdol i un passarell s'acostaren poc a poc

Fàbrica Barcelonesa de Cel·luloide, Goma i Aposits

CENTRAL:
Fontanella, 20

SUCURSAL:
Ronda de Sant Pere, 12

FABRICA: Font honrada, 3

Jogueteria, Tecador i objectes de cel·luloide ■ Ortopedia, Higiene i articles de goma. ■ Cotons, glasses, benes i sabons antissèptics.

Enviem catàlegs als compradors a l'engròs

TUSELL GERMANS - Barcelona

a l'aigua, varen beure i fugiren tots plegats. Llavors, des de la branca on estava posat el tudó se tirà dins l'abeurada com una pedra qui cau de l'altura, i jo, tot-d'una aclucat els ulls vaig estirar la corda amb totes més forces. A l'obrir-los la desil·lusió, l'abatiment i la tristesa ompliren el meu esperit; els filats solament s'eren alçats d'un cap i el tudó volava lluny, com una sageta, cap a l'alzinar d'on en mal hora era vengut.

Sortint de la barraca, al acostar-me a n'els filats, vaig veure tot-d'una la causa de ma desgracia. Era que a l'aplegar-los hi havia deixat damunt una pedra que hi posava per subjectar-los mentre los tapava de sorra, i aquella vegada m'havia oblidat de llevar-la. El mal no tenia remei, però jo no hi podia donar passada!

Tot lo que he contat fins ara nos diu ben clar que els infants, els homes de demà, són molt dolents. Mireu com les papellones, amigues de les flors, anant de l'una a l'altra, les feconden besant-les i com les abelles hi xuclen la mel sens fer-los gens de mal; mirau com els bous i les ovelles pasturant pel sementer, les oleren sense tocar-les... Els nins, al contrari, tant aviat com les veuen, les cullen amb ansia febrils de posseir-les. Quan les tenen llavors... llavors no saben què fer-ne, prest se'n cansen, fins los enutgen, i acaben per llançar-les en mig del camí, on trepitjades de la gent i de les besties se converteixen en un poc de pols. Pobres floretes!

Doncs, els ocells són semblants a les flors boscanes; si les agafen, tot-d'una perden la gracia i l'encat.

¡Això pensava sovint; i tornava a caçar ocells i tornava a collir més flors!

No hi he trobat mai cap excusa; puix si les roses del jardí són belles en el roser, també agrada veure-les collides i airosament posades entre els negres o rossos cabells i sobre el pit onat de la garrida donzelleta, i donen goig i suau aroma dins els taçons i gerros de la reclosa cambra, però les pobres flors boscanes, com els humils ocells, sols escaven bé en mig del camp. — ¿Perquè collir-les?—Perquè caçar-los?—

Després dels dies llargs, soleiosos i alegres de l'estiu començaren els curts, ennuvolats i trists de l'hivern, el temps fangós i dolent que quasi no podia jugar. Tots els diumenges i festes assistia a la missa major de la parroquia amb ma mare i els meus germans, i els altres dies matí i cap-vespre, durant tota la setmana, anava de la possessió a l'escola del poble. El lloc de l'escola era una sala baixa, llarga i estreta, no molt clara; de parets emblanquinades, mig cobertes de piçarres, mapes i cartells, el

pis de rajoles gastades i brutes, amb tires de bancs de pi negrós, plens de taques de tinta, i en el cap de més endins, com si diéssim a la capsalera, una posada d'uns quants metres d'amplaria, a un pam d'alçada, sobre la que hi estava el mestre darrera una taula coberta amb un drap verd, tenint damunt un Sant Crist no gaire gros, penjat a la paret, davall un dosser de fusta tapat de paper, que volia ésser vellut vermell. Dins aquella casera sensè mel, nos hi reuníem més de cent atlots, la major part de famílies pobres, mal vestits, descalços, espellicats, i tacats de fang; i en aquell cau d'olors fortes i agres, acobat, brut i sarolós, matàvem les hores, recitant amb monòtona cançoneta i en castellà contrafet, paraules que no enteníem ni desitjàvem comprendre. Dels atlots qui acabàrem els estudis en aquella escola oficial, el qui no passà més endavant, ni tan sols va arribar a saber llegir i escriure.—A la tal escola, dit sia de pas, fa pocs anys que vaig tornar-hi; tot està lo mateix que llavors. La impressió que em va fer fou ben dolorosa. El mestre sota el dosser esgrogueit i esquincat, preocupat en reunir «La más numerosa colección de refranes castellanos» feia repetir amb posat de fondo aborrimient, a un parell de dotzenes de atlots, sens escoltar-los, lo poc que sabien de memoria; i aquests que complien una obligació penosa sols d'anar-hi, no es creien en el dever d'aprendre res. Eren tant ignorants com els del meu temps, i l'escola més polsosa, més vella, més abandonada i més trista.

Els dies de pluja quasi mai hi anava a l'escola; aquells eren per mi els dies de festa. Record que enviscava un redol de palla fresca estesa a la vora del llenyer de davant de casa, per agafar els gorrions teuladers qui, afamegats, hi acudien a cercar-hi els granets oblidats; però l'aviram me desbaratava sovint la caçada, duent-se'n les vergues de visc aferrades per les cames i per les ales; sobre tot un gall negre amb plomes daurades a la cua, al fugir espantat, escainat escandalosament i pegant bots i

volatetjades, los feia por com si fos la milana.

Les hores millors de l'hivern eren les de la vetllada, abans d'agafar-me la són. Solia passar-les dins la cuina entre la gent i a voltes en el clot de la fornal o dins l'estable, a la sanitosa calor de les besties. En aquestes reunions s'organitzaven les aixides que movia el sen Verger: caçades de titines dins els sembrats, i en haver brusquejat solíem anar a buscar caragols, i agafàvem qualche pop, fang i brutor a voler.

A les caçades a batuda jo no hi anava mai; allò era cosa d'homes. Les meues eren les de titines.

La titina és un ocell de pas, com el tort, però molt més petit, rossenc i pigart, de la pinta de la cucullada, amb el cap airós i els ulls vius, i té la costum d'acotjar-se cada nit dins els ordis primerencs.

Per anar a agafar-ne m'enllestia depressa, d'amagat de ma mare qui no ho volia de por que no aplegués qualche malaltia. M'embolicava un abrigall per causa del fret, i, per no mullar-me els peus, em posava unes botes altes de les que usaven altre temps, sobre les que portava. Envestíem per mig dels sembrats tous i remulls de la rosada, tallant la fosca més negra que la nit. Caminàvem poc a poc; el sen Verger davant, davant, amb l'ampla tela dels filats invisibles estesa entre dues llargues canyes, el porqueret amb el fester de teia a l'aire per mostrar-nos el camí, i jo, en el seu costat, sonant un picarol. De tant en quant sentíem la remor sorda de les titines a l'alçar-se espantades, i qualche vegada en veíem volatejar alguna sota la tela dels filats. Llavors hi acostàvem el fester per agafar-la i tot-d'una la matàvem esclafant-li el cap.

Dins aquella capa de llum, sobre la negror intensa de la nit, el sen Verger, movent-se lentament amb els filats estesos, semblava una aranyota filant la tela flonja, i el porqueter i jo, estranys insectes presos dins les malles de la trenyina.

Durant les nits bruscoses, els redols

AGUA MINERO : MEDICINAL
NATURAL : PURGANTE

RUBINAT-LLORACH

Recomendada por las Academias de Medicina de Paris y Barcelona, etc., etc.   Diplomas y medallas de Oro

← PURGANTE SIN RIVAL EN EL MUNDO →

Combate eficazmente la constipación pertinaz del vientre, infartos crónicos del hígado y bazo, obstrucciones viscerales, desórdenes funcionales del estómago e intestinos, calenturas, depósitos biliosos, calenturas tifoideas, congestiones cerebrales, afecciones herpéticas, fiebre amarilla, escrófulas, obesidad (gordura); NO EXIGE REGIMEN NINGUNO.— Como garantía de legitimidad, xigir siempre en cada frasco la firma y rúbrica del Dr. Llorach, con el esudo encarnado y etiqueta amarilla. Desconfiar de imitaciones y substituciones.

VÉNDESE EN FARMACIAS, DROGUERÍAS Y DEPÓSITOS DE AGUAS MINERALES

Administración: Calle Cortes, 648 - BARCELONA

Nadie debe estar en su casa sin una botella de agua RUBINAT-LLORACH

de llum se multiplicaven, com un ruixat de focs follets, relliscant suaument en diferents direccions pel mig del cementiri i pels roquissers de la costa. A l'acostar-s'hi es destriaven fantàstiques figures de llanterna màgica amb moviments seguits i monòtons. Passava l'estranya visió allunyant-se poc a poc, i se convertia altra vegada en un llumet groc, fins esvair-se del tot...

Eren estols de gent qui cercaven caragols per les pares i bardices de les tanques i pel socam de l'olivar. Reien i folgaven, i el veure'ls passar, dava tristor.

Un vespre rúfol i fret estaven de vetllada dins la cuina, segons tenien de costum; amb això va entrar el sen Tali, el parell major, home aixut i de poques verbes, i va dir:

—«Ara mateix he sentit una mopia dins l'Hortet dels llorers»

Tot-d'una el porqueret li va preguntar:

—«I què és una mopia?»

—«Un animal com tu... de gros, i més mal d'enganyar que una geneta»—li va respondre el sen Verger; afegint-li:

—«Que no n'has vista cap mai?»

—«Ja dius ver que no n'he vista cap».

—«Voleu que l'anem a buscar?»

—«Però tu has d'aguantar el sac»

—«On l'he de aguantar?»

—«Posat a sa boca de sa qui pega dins s'Hort gran, com si fos una sendera»

—«Vaja, vaja, anem-hi»—va replicar s'atlot.

Tots partírem depressa, i jo vaig se-

guir-los, desitjós de sebre a la fi què era una mopia, que tantes vegades n'havia sentit parlar.

El sen Tali digué que se n'anava dins l'Hortet dels Llorets per fer-li por i el demés seguiren cap a l'Hort gran. El sen Verger cada punt ens deia que no féssim renou. Quan fórem a la claveguera hi posàrem el sac obert per la boca, aguantant-lo amb gran esment el porqueret, una mà a cada banda i les cames ben aixecades per fer més força. En el seu costat s'hi quedaren dos missatges, su darrera l'hortolà i no gaire lluny el pastor detenint el ca pel collar, pel cas que fos menester afuar-lo a la mopia. Al cap d'una estona llarga vàrem sentir trepig fort a l'altra part de paret, com si fos un animal que fugís depressa, i al punt va caure en sec dins el sac un cos feixuc, fent moviments i convulsions. Els missatges s'hi tiraren tot-d'una a damunt, fermaren depressa el sac amb una llandera de canyem, i el carregaren al porqueret.

A dins la cuina tancaren amb esment la porta de la clastra i la del celler per por que la mopia els fugís; llavors desfermaren poc a poc el sac, i estirant-lo amb modos, per damunt el cap de s'atlot, a la fi va caure sobre el trespol una pedra cantelluda que a lo manco pesava un quintar. Tots feren una riallaça, manco el porqueret, qui va romandre mustii i empegait, i jo qui vaig quedar poc satisfet.

JOAN ROSSELLÓ

(Continuarà)

Les tres princeses

Ara, heus-aquí que era un rei que tenia tres filles, totes tres ben guapes i formoses, les quals un dematí, miraven per una finestra del real palau en què vivien i veieren una muntanya molt i molt alta que semblava tocar els núvols.

I elles que diuen:

—Pugem-hi, que així serem més altes que no pas tothom del món?

I en foren contentes, com que anaren a dir-ho al seu pare, qui per contentar-les les donà llicència.

Aparellaren una bona comitiva de cavallers i patges i se n'hi anaren; i camina que caminaràs, mai acabaven de ser-hi de tant alta que era. Per fi arribaren al cim; mes quan hi foren van trobar-se amb que al seu darrera hi havia una altra muntanya encara més alta.

Podeu contar com se posaren tristes! mes elles que diuen:

—Pugem-hi, que així serem més altes que no pas ningú del món.

I se n'hi anaren.

Camina que caminaràs, els de la comitiva començaven de fadigar-se i alguns fins se quedaven pel camí, mes elles no se n'adonaven, tanta era la fal·lera que tenien; trescaven com unes daines i per fi arribaren a dalt.

Mes, quina desgracia! més enllà encara hi havia una muntanya més alta, tant alta que semblava que travessés el cel.

I elles que diuen:

—Pugem-hi, que així no hi haurà en la terra qui sigui més alt que nosaltres?

I lleugeres i afanyoses se n'hi anaren, ara deixant per aquí un de la comitiva, ara deixant-ne un altre, que més no podien, fins que foren dalt, que ja era nit i que anaven del tot soles.

Quan se veieren així, agafaren por, i heus-aquí que tot d'un plegat els hi surten tres gegants, alts i grossos que daven feresa de mirar, i agafant-les, sense fer cas de llurs gemecs i plors, se les emporten.

Ara tornem als de la comitiva, els quals tant bon punt s'anaren refent,

s'aplegaren i se'n van entornar cap al palau del rei al qui contaren com havien perdut les princeses.

Podeu contar el rei quin sentiment va tenir-nel i feu fer públiques crides, dient que al qui trobés les seves filles, no sols li donaria moltes riqueses, sinó la que d'elles li agradés més.

En això hi havia un sabater molt atrevit, qui va presentar-se al rei i li digué com ell era prou per trobar-les, quesols demanava bon recapte per molts dies, cosa la qual manà el rei que li donguessin; i ell se n'anà tot coratjós i decidit cap allí on li digueren que se havien perdudes.

Camina que caminaràs, travessà la primera muntanya, i travessà la segona i quan fou a la tercera, veient que havia caminat tant i es trobava tant cansat; ell que diu:

—Ja no vull caminar més, m'estaré aquí fins que se m'hagi acabat el recapte i després diré que no les he trobades; mentrestant passaré aquests dies sense treballar i menjant bé.

Heus-aquí que a tot això passava el temps, i el rei, veient que el sabater no tornava, pensà que també s'havia perdut o li havia succeït una desgracia, i manà fer noves crides oferint diners i una de ses filles al qui trobés les princeses.

En això hi havia un sastre molt aventurer que pensà que ell podria trobar-les, i es presentà al rei dient-li que si li donava bon recapte per força dies, ell s'oferia a tornar-li ses filles.

El rei en fou content, manà donar-li lo que li demanava, i el sastre se n'anà muntanyes amunt fins que fou a la tercera que veient-se tant lluny i que s'havia cansat tant, pensà que era millor el quedar-se allí i aprofitar-se de las bones viandes que duia, podent viure així un quant temps sense treballar i tenint bona vida.

Heus-aquí que el rei, veient que passaven molts i molts dies, pensà que el sastre també s'hauria perdut o li havia succeït alguna desgracia i manà altra vegada fer crides oferint al qui trobés a ses tres filles, moltes de riqueses i la que escollís d'aquelles.

En això se presentà un soldat molt valent, qui demanà al rei recapte per a molts dies, i emprengué camí per veure si era més afortunat que'ls altres.

Camina que caminaràs, travessa la primera muntanya, i travessa la segona, i quan fou a la tercera, ell que troba al sabater i al sastre, que s'estaven regallant bé, i ells que li pregunten on anava.

El soldat els ho va dir, i ells també li explicaren qui eren i ell els reptà fortament de ganduls i els manà que l'ajudessin a buscar a les princeses.

I convingueren que cada dia dos de ells irien a buscar-les i que al vespre se reunirien allí per menjar i dormir, i que l'altre mentres tant es quedaria a fer la minestra.

El sabater que era el més «bon vivand», digué que ja es quedaria ell, i els altres

se'n van anar a córrer, i heus-aquí que quan fou sol, se n'anà amb una destrat a tallar llenya, i quan ho feia se li apareix un gegant molt alt i gros, que li demanà qui li havia donat permís per tallar-li llenya del seu bosc; i l'aplansonà de mala manera.

L'hom va quedar com mig mort, mes de la millor manera que pogué va coure el dinar, i quan els altres vingueren els digué que no volia quedar-se cap més dia a fer la minestra.

El sastre va pensar: «Això serà bo per mi, que no em cansaré»; i digué que es quedaria ell.

Al matí següent se n'anaren el soldat i el sabat, i el sastre se n'anà al bosc a fer llenya. I així que comensava de tallar li surt un gegant molt alt i gros que sols de veure espaordia, que li preguntà qui li havia donat permís per tallar-li la llenya; i li donà tants de cops que el deixà mig espaordit i mort.

Quan els altres arribaren, no pogueren menys de conèixer-ho i li preguntaren què tenia; ell els ho explicà tot i el soldat va dir que ja es quedaria ell.

Com de fet, el matí següent els altres dos se n'anaren i ell agafa la destrat i començà de tallar llenya. Per això ho feia amb molt de compte; així és que tant bon punt sentí una mica de fressa corregué a amagar-se i veié un gegant molt alt i gros com pocs n'hi haguessin, el qual començà de buscar per tot arreu i com no trobés ningú, puix el soldat s'havia ben amagat, va anar-se'n.

El soldat va eixir llavors de son amagatall i el va anar seguint fins a veure on se ficava, i quan arribaren els altres els va contar ço que havia vist i els digué com allò potser els podria dur a camí per descobrir el que buscaven.

Al matí següent tots tres se n'anaren cap allí on s'havia amagat el gegant i es trobaren amb un pou que no s'hi veia la fi de tant i tant fondo.

El sabater i el sastre agafaren por, que no gosaren a ficar-s'hi, mes el soldat com era coratjos, del·liberà baixar-hi, dient a n'els altres que així que dongués una estiragaçada a la corda, la tiressin amunt.

Així ho prometeren i baixaren al soldat amb una corda i per més peces que hi posaven mai arribava al fons, com que ja comensaven de témer alguna cosa.

Per fi el soldat tocà de peus a terra, i es trobà en una sala molt gran i «hermosa», en la qual hi havia tres portes. Ell que truca a la una amb el mànec de la destrat que se n'havia endut pel que pogués convenir-li i sent una veu molt bella i fresca que li diu:

—Qui hi ha?

I ell que li respón:

—Qui ets tu?

I la veu:

—Sóc la filla gran del rei.

I el soldat:

—Obre'm que vinc a buscar-te.

I ella:

—No puc, que el gegant me mataria.

En això el gegant que ho havia sentit, isqué amb una gran porra a la mà i anava a establir al soldat si aquest veient ho no li hagués donat un cop de destrat al braç, que li llevà, i veient-lo desarmat li començà a donar una pila de cops fins que el deixà estebornit i com mort.

Al veure-ho la noia obrí la porta i ell li demanà que li donés alguna prenda de les que se n'havia endut de casa seva, i la noia li donà una ploma d'or. Llavors el soldat lligà aquella a la corda i donà una estiragaçada i els altres l'anaren pujant fins que tingueren a la noia a dalt.

El soldat trucà a la segona porta i una veu gentil i clara li respóngué:

—Qui hi ha?

I ell que diu:

—Qui ets tu?

I la veu:

—La filla segona del rei.

I el soldat:

—Obre'm que vinc a cercar-te.

I la noia:

—No puc, perquè sinó el gegant em mataria.

En això el gegant, ho havia sentit i isqué amb una porra molt grossa per matar al soldat i sort que aquest estava previngut, que li donà un cop de destrat que se li endugué el braç i després a cops va estabornir-lo.

Llavors isqué la noia a qui el jove demanà una prenda de les que se n'havia endut de casa seva, i ella li va donar una pera d'or; que m'havia descuidat de dir que cada una d'elles tres se n'havia endut una cosa a l'eixir de casa seva.

El soldat lligà la noia a la corda i la feu pujar a dalt, i quan hi fou, trucà a la tercera porta, i una veu fresca i clara li respón:

—Qui hi ha?

I ell que li diu:

—Qui ets tu?

I la veu:

—Sóc la filla tercera del rei.

I el soldat:

—Obre'm, que vinc a cercar-te.

I la noia:

—No puc, que el gegant em mataria.

En això, el gegant ho havia sentit i isqué al defora amb una grossa porra per matar-lo, més el soldat que ja s'ho pensava, li pegà un cop de destrat al braç i després altres pel cos que va estabornir-lo.

Llavors el soldat demanà a la noia que li donés una prenda de les que se n'havia endut de casa seva i la noia li va donar una poma d'or; i fet, lligà aquella a la corda i la feu pujar cap amunt.

Quan totes tres foren a dalt i la corda tornada abaix, el soldat pensà que els de dalt veient ja en el seu poder les tres princeses, per haver més glòria i riqueses seria fàcil que es volguessin desfer d'ell i així és que del·liberà fer una provatura i fou el lligar a la corda un dels tres gegants.

Com de fet hi lligà un d'aquests i donant una estiragaçada a la corda, els de

dalt començaren de tirar fins que foren a mig pou que tot plegat deixaren anar a dalt abaix tota la corda i fugiren.

Quan el soldat ho veié, digué:—D'una manera o altre tinc de sortir-ne d'aquest pou, i deixondint al gegant que menys mal tenia, li digué:

—Com vols que ho faci siestic tant malmés?

—Digues com hi pugues les altres vegades.

—M'hi puja el corb.

—Doncs, mana-li que t'hi pugui.

—Necessita molta carn.

—Tu digues que t'hi pugui i de carn deixa-ho córrer.

El gegant pujà dalt del corb i l'home dalt del gegant, i van anar amunt, amunt, fins que a l'ésser a mig camí, el corb crida:

—Carn, que no puc més.

I el soldat:

—Crac,—cop de destrat a l'espatlla del gegant i li dóna un troç junt amb l'altre braç que quedat li havia.

Quan el soldat fou a la llum del cel, es dirigí cap a la ciutat del rei a la qual arribà en el precís moment que s'anaven a celebrar les bodes de les filles més grans amb el sabater i el sastre.

El soldat que se'n va al palau, demana audiència al rei i li conta tot el que havia succeït, mes ningú el volia creure, fins que es tragué les tres prenes que les noies li havien donat i llavors coneixent-les el rei i trobant que era veritat lo que deia, cridaren les noies que tot ho justificaren i aquell en premi el casà amb la filla gran, pel qual vingué després a ésser rei, així com per fellons i traidors manà matar el sabater i el sastre.

F. MASPONS I LABRÓS.

Obres de Josep Carner

Llibre dels Poetes	3 pessetes
Primer llibre de sonets	5 »
Segon llibre de sonets	4 »
Els Fruits Saborosos	1 »
La Malvestat d'Oriana	2 »
Les Monjoies	5 »
L'Idili dels Nyanyos	0'75 cts.
Auques i Ventalls	5 pessetes
La paraula en el vent	5 »

Se troben de venda a la Casa Lluís Gili, Editor i llibrer, Clarís, 82, i a la nostra Administració.

C. Riba Bracons

Les Bucòliques de Virgili

Se troben de venda a la Llibreria d'Alvar Verdaguer i a la nostra Administració.

Preu: 2 pessetes

De la Prensa

ANTE LA AMENAZA

El sentido internacional

Ante los peligros que nos amenazan, estoy por decir que tan grave como la situación de Europa es la situación de nuestro espíritu público. Meditando sobre las posibles derivaciones y repercusiones de esa lucha inmensa, no sé qué reputar por más temible, si sus probables chispazos o el estado de incompreensión, de desorganización mental, en que habían de sorprender a España.

España, como pueblo, ha perdido en absoluto la tradición internacional. Carece del *sentido internacional*, como carece del *sentido económico*; y en estas dos notas se resume esencialmente su divorcio respecto de la vida moderna. No nos faltan, en verdad, «especialistas» competentes que se ocupan de lo uno y de lo otro; pero estos señores, para la masa general del país, son unos entes fabulosos que cultivan como recreo personal y solitario una disciplina hermética. La misma existencia de tales especialistas, como corporación aparte, como un colegio de augures o flamines, que practican sus ritos lejos de la vista profana de las multitudes, corrobora mi afirmación.

Un siglo de aislamiento y de incomunicación con el mundo ha matado en nuestro pueblo la tradición de las relaciones exteriores, el hábito de juzgarlas, la simple curiosidad por seguirlas y conocerlas. La soledad absoluta es madre de la extravagancia y de la quimera, trátase de individuos, trátase de naciones. Y así, una porción de principios falsos, de ideas erróneas, de bases absurdas, se ha acumulado por efecto de nuestra abstención y apartamiento, y se interpone actualmente entre el alma española y el espíritu universal como una niebla densísima y opaca.

He seguido con natural avidez en estos dos meses últimos las manifestaciones de la opinión respecto a la catástrofe que asombra y estremece al mundo. He leído infinidad de artículos, documentos, mensajes, declaraciones y discursos. He oído a todas horas conversaciones y disputas de carácter particular. He hablado con multitud de gentes de todas las condiciones sociales y de todos los matices de la inteligencia y de la fortuna. Y, tratando de extraer un criterio, una ideología, una mentalidad nacional de todo ese cúmulo de manifestaciones discordantes, he acabado por rendirme a un mortal pesimismo y a un gran terror de lo porvenir.

Sorprende en primer término la candidez o ingenuidad *prerrafaelista* con que suele enfocarse aquí el problema internacional: aquella falta de discreta malicia, de sagacidad, de instinto de las pasiones y de experiencia histórica que preside generalmente a nuestros juicios, como si se hubiera vuelto a la infancia, de pura chochez, y hubiésemos olvidado la lección constante de todas las épocas y de todos los siglos. Así, por ejemplo, el aprecio que se hace todavía en tales materias del *factor sentimental*, y la decepción o la ira que provoca en cada caso concreto el verlo contrariado y escarnecido.

Lo que es de esencia en este orden de relaciones, lo que constituye su atmósfera y

su ambiente normal, parécenos a nosotros excepción inicu; y los desastres sufridos por nuestra inhabilidad, por nuestro falso punto de partida, han acabado por resolverse en horror a la diplomacia, única defensa del débil contra el fuerte, o, según el viejo tropo, de la zorra contra el león. ¿No es así, no es con las armas de la sagacidad y la astucia como una porción de pueblos pequeños lograron defender y preservar su existencia, substrayéndola a la acometida de los poderosas, a la voracidad de los mastodontes insaciables? ¿No es ésta la historia de las repúblicas italianas primero, y de la Italia moderna después, en honor de la cual y de su expertos estadistas ha podido decirse que aprovechó la derrota para constituir su unidad?

Lo primero que importa, si España quiere salvarse de veras o precaverse de una manera racional contra el naufragio, es rehacer toda su mentalidad colectiva acerca de este asunto, arrumbar de una vez los tópicos absurdos y substituirles aquellas verdades elementales de que se nutre, donde quiera que exista, el sentido internacional propiamente dicho. En una palabra, restituir la cuestión a su propio plano, a su propio terreno.

Y el plano y el terreno privativos de lo internacional no son la simpatía, ni el desinterés, ni la generosidad, ni ninguna virtud caballeresca por el estilo. Persistir en esas candorosas ilusiones trecentistas, fundar sobre ellas así una esperanza como una actitud de despecho, es la más cómica, la más desairada de las situaciones que pueda adoptar un pueblo. La más peligrosa y funesta también.

Una y otra vez, en esas discusiones a que más arriba me referí, como corroborante de nuestra inercia y de nuestro horror internacionalista, se invoca el recuerdo de 1898. «Ya vió usted—suelen repetir todos los interlocutores, casi palabra por palabra—; ya vió usted cómo nos dejaron entonces en el atolladero, y cómo permitieron que nos hicieran trizas... ¡Buenas están las potencias, las famosas potencias, para que vayamos a hacerles el caldo gordo!» Y esto no lo dice el portero, ni el barbero, ni el sereno del barrio. Esto lo dicen (lo he oído yo muchas veces) comerciantes, hombres de carrera y hasta catedráticos.

Con una ideología semejante dentro de España, con una situación como la de Europa, y aun de todo el mundo, en estos momentos, hay para ponerse a temblar. ¿Es posible que a estas alturas haya alguien a quien extrañe todavía el encogimiento de hombros de las grandes naciones de Europa ante las angustias de España en su guerra con los Estados Unidos? ¿Se ignora todavía que nada *gratuito*, que nada desinteresado hay que esperar en este orden de relaciones, y que, aun con los pactos más firmes y las seguridades y garantías más sólidas, se evaden alguna vez los compromisos de ayuda, a poco que la inconstancia de los poderes públicos o la repugnancia de los pueblos lo

aconsejen o permitan? ¿Quién se había comprometido a ayudarnos, qué habíamos ofrecido nosotros en reciprocidad?

Pues si nada habíamos ofrecido ni nada habíamos arriesgado, el reproche resulta de una vacuidad infantil y de una incongruencia monstruosa, con aquella jactancia del «espléndido aislamiento», que no se nos caía de la boca en tales fechas. ¡Espléndido aislamiento! ¿Qué cosa mejor si ello fuera posible, si dependiera solo de nuestra voluntad, si no existiera por encima de nuestros deseos y nuestras aspiraciones el mundo de lo fortuito, de lo fatal, de lo inesperado; si no existieran luchas de razas, ambiciones codiciosas, sed de expansión, afán de conquista o de gloria?

Si nosotros, si cada pueblo anheloso de vivir en paz una vida solitaria y retraída pudiese suprimir de una plumada todo esto, ¡qué ideal no fuera ese del espléndido aislamiento! Pero el caso es que las cosas no pasan de una manera tan sencilla; que los peligros y las codicias y las amenazas existen, queramos o no, y que, aun atentos a guardar la neutralidad más perfecta y la prudencia más exquisita, se nos echa encima lo inexorable, y hay que optar.

Hay que optar, no entre bienes renunciables, sino casi siempre entre malos irresistibles, buscando el menor y menos costoso. Hay que optar, en el terreno de la utilidad, sabiendo de antemano que todo es bilateral, oneroso y recíproco en los tratos con los demás pueblos, o aprestándose por sí mismo a ser garantía de sí mismo, con la propia previsión y la propia fuerza. Lo único que no puede hacerse impunemente, o sin grave riesgo cuando menos, es entregarse inermes a lo que salga: al azar, a la casualidad, a la sorpresa. Y ¿no vivimos así en España?

(A. B. C.)

MIGUEL S. OLIVER.

Informació

Jocs Florals de Sant Martí

Organitzats per la Secció Excursionista Cultural Foment i Avant del Fomento Martinense

En la vinent Festa Major de Sant Martí, tindrà lloc la poètica festa, en la qual s'adjudicarà als autors de les composicions que'n siguin guanyadors, els següents

PREMIS

I *Flor natural* que ofereix la secció E. C. «Foment i Avant» a la millor poesia que vingui a concurs. D'aquest premi, dit d'honor i cortesia, el guanyador deurà fer-ne ofrena a la dama de la seva elecció, la qual serà nomenada *Reina de la Festa*.

II *Cent pessetes* que ofereix la Societat «Foment Martinense» al millor treball en prosa o vers, sobre la necessitat i els aventatges de la educació.

III *Objecte d'art* que ofereix l'Excm. Governador de la província, D. Rafael Andrade, de tema lliure.

IV *Ploma d'argent* que ofereix Mn. Miquel Roure Jover, Rector de la Parroquia del Clot, al millor treball que demostrï el medi més pràctic perquè regni la pau social i cristiana entre patrons i obrers.

V *Cinquanta pessetes* ofertes pel Vicepresident del Ateneo Obrer Català de Sant Martí, D. Delfi Bonshoms, a la millor poesia de tema lliure.

VI *Cent pessetes* ofertes per als Srs. Fills de Martí Rius, al treball que millor defineixi el dret i dever de l'obrer.

VII *Objecte d'art* que ofereix D. Emili Junoy, Senador del regne, a una poesia de tema lliure.

VIII *Cinquanta pessetes* que ofereixen un grup de socis d'aquesta Entitat, al millor treball festiu.

IX *Cinquanta pessetes* que ofereix D. Tomás Borrull, a un treball sobressortint, de tema lliure.

X *Objecte d'art* que ofereix un soci, al treball que demostrí millor, els medis de què deu valer-se l'obrer per al desenrotllament de sa intel·ligència.

XI *Mallorca cristiana*, poema de Damàs Calvet, que ofereix la Secció E. C. «Foment i Avant», a una poesia de tema lliure.

Barcelona 1 Octubre de 1914.

Formen el Jurat Calificador: D. Jaume Bofill i Mates, President; Joan Puig i Ferrater, Francesc Sitjà i Pineda, Joaquim Folch i Torres, Vocals; i Joan Cuivart, Secretari.

NOTES.—No's concediran accèssits. Les composicions deuràn enviar-se al «Foment Martinense», Provença, 587, al Secretari dels Jocs Florals, per tot el dia 1 de Novembre del present any.

L'acte de repartiment de premis se celebrarà el 15 de Novembre vinent a la tarda. La Secció E. C. «Foment i Avant» se reserva la propietat de les composicions premiades per durant tot un any.

Jocs Florals Catalans de Buenos Aires

El benemèrit Casal Català, Centre de Cultura, Institut d'Estudis de la capital de la República Argentina, convocant a certamen als poetes catalans, ha publicat la crida següent:

«Conreadors de la llengua catalana:

Mantenint la bona costum iniciada fa sis anys en aquestes riberes del Plata, el Casal Català, Centre de Cultura, de Buenos Aires, va a celebrar la festa dels Jocs Florals, per a que poseu una vegada més les vostres armes, poetes i prosadors, al servei de lo que constitueix l'ànima de la nostra Patria.

En honor de la llengua catalana se celebrarà la poètica festa el dia 13 de desembre d'enguany, repartint-se els premis baix el següent cartell:

PREMIS ORDINARIS

Flor Natural: Aquest premi, anomenat de amor i cortesia, ofert per la secció de senyorettes de l'Orfeó Català d'aquesta ciutat, se adjudicarà a la millor composició en vers sobre tema que es deixa al bon gust i lliure elecció de l'autor. Segons la bella costum de antic establerta en aitals festes, el qui obtingui aquest premi deurà fer-ne present a la dama de sa elecció, la qual, proclamada Reina de la Festa, farà entrega dels altres premis als que guanyadors ne sien.

Viola d'or i argent: Se concedirà a l'autor del millor cant a la fe.

Englantina d'or: Se donarà a l'autor de la millor poesia d'esperit patriòtic o que canti fets històrics de la nostra terra.

PREMIS EXTRAORDINARIS

1 Premi de la Mancomunitat Catalana: Un objecte d'art a la millor poesia de tema lliure.

2 Premi de l'Ajuntament de Barcelona: Un objecte d'art a la millor poesia de tema lliure.

3 Objecte d'art. El Casal Català concedirà aquest premi a la millor composició en prosa de tema lliure.

4 Premi de l'Orfeó Català: Un objecte de art al millor «Himne a la Senyera».

5 Premi del Centre Català, de Buenos Aires: Un objecte d'art a la millor poesia de tema lliure.

6 Premi del Centre Català, de Mendoza: Un objecte d'art a la millor poesia de tema lliure.

7 Premi de la Societat Choral «Catalunya Nova», de Montevideo: Un objecte d'art a la millor poesia de tema lliure.

8 Premi del Centre Català, de Tucuman: Un objecte d'art a la millor poesia de tema lliure.

Observacions:

Totes les composicions han d'esser escrites en llengua catalana, acceptant-se les variants mallorquina, valenciana o provençal.

Els premis ordinaris s'adjudicaran exclusivament a poetes catalans residents a Sud-Amèrica. Els autors de fóra de la capital vénen obligats a nomenar un delegat que els representi en el cas d'esser premiats; el nom d'aquest delegat deurà enviar-se en un plec clos, apart del que contingui el nom de l'autor.

El Jurat Calificador està facultat per a concedir els accèssits o mencions honorífiques amb què eregui convenient distingir els treballs que se'n facin mereixedors.

Tots els treballs han d'esser escrits en lletra clara i ben llegible i remesos abans del migdia del 28 de novembre vinent, a la secretaria del Casal Català, Sant Joan, 782, Buenos Aires, acompanyats d'un plec clos que contingui el nom de l'autor i dugui damunt escrit el nom i lema de la composició.

—No s'entregarà cap premi als autors que en lloc del seu veritable nom facin ús d'un pseudònim, anagrama o altra senya particular.

—Tots els treballs han d'esser originals i inèdits, entenent-se per tal, que no hagin vist la llum de la publicació.

—El Casal Català se reserva la propietat dels treballs premiats fins al terme d'un any.

—En el dia de la festa no es llegirà cap dels treballs en prosa i únicament els accèssits la lectura dels quals autoritzi el Jurat Calificador.

—El fallo del Jurat Calificador és inapel·lable.

Els noms dels membres del Jurat calificador s'anunciaran oportunament.

Que l'alta inspiració sigui senyora de vostra pensa per a cantar amb esperit ben català la Patria, la Fè i l'Amor, i que al Jurat el seny i la serenitat els donguin la discreció necessaria per a premiar als més dignes.

Fou redactar i firmat el present cartell a la ciutat de Buenos Aires, el 22 de setembre de 1914.

El president del Casal Català, Dr. J. Riera Puntí; el secretari: A. Vila Vallès.»

— Camiseria
i Corbateria

— Boqueria-32

:: BARCELONA ::

ESPECIALITAT —
en CAMISES a MIDA
GRAN BARATURA
— de PREUS

AIGUES MINERALS NATURALS
 de la
SOCIETAT ANÓNIMA
VICHY CATALÁN

Aigues hipertermals, de temperatura 60°, alcalines, bicarbonat-sòdiques. Sense rival pel **reumatisme**, la **diabetes** les afeccions del **estómac**, **fetge**, **melsa**. Aquestes aigues, de reputació universal, no mes es venen embotellades i les botelles duen tots els distintius ab el nom de la **Societat Anònima Vichy Catalán**. Cridem la atenció dels consumidors, i molt particularment dels malalts, per tal que no es deixin sorprendre admitint com idèntiques a les nostres aigues d'altres **artificials** que s'ofereixen en aquest mercat amb noms de **fonts imaginaries** que no mes son marques de fàbrica i no **fonts de origen**.

DE VENTA A TOTES PARTS

Administració: **RAMBLA de les FLORS - 18-ent.º**

VIUDA DE
JOSEP RIBAS

MOBILIARIS DE LUXE
EN ESTILS CLÁSSICS I MODERNS

INTERIORS COMPLETS

SECCIÓ COMERCIAL

MOBILIARIS
EXTRAORDINARIAMENT BARATOS

METAL-LISTERIA * LÁMPARAS

OBJECTES D'ART

PARQUETS PLEGABLES (PATENTATS)

Despatx: Plaça de Catalunya, 7
Magatzems i Obradors: Consell de Cent, núm. 327

LA HISPANO SUIÇA
Fàbrica de Automòbils Espanyola

Obradors a Barcelona:
Carretera de Ribas, 279
(SAGRERA)
Telèfon 8.250

Telegrames i Telefonemes
Automòbils - BARCELONA

Sucursal a França:
Levallois Perret
(PARIS)

Chassis de turisme de 12/15, 15/20, 30/40 y 45 HP. Els mes ràpits i els mes econòmics de essència i neumàtics.

Chassis per ómnibus camions, 15/20 y 30/40 HP. Pera transport de passatgers, servei de col·legis i d'hotels i ambulancies sanitaris.

Per transports de 1 1/2 i de 3 tonelades i servei de correus.

Grupes marins, de 6, 15 i 30 HP.

Per canots de recreu, transports de passatgers, serveis de pràctics de ports salvament de nàufreg i auxiliars de barco de pesca.

Làmpara "KRANZ"

LLUM BLANCA COM LA DEL SOL
VERITABLEMENT INSENSIBLE A LES SOTRAGADES
LLUM CONCENTRADA SOBRE L'OBJECTE, SENSE QUE
SE'N PERDI UN SOL RAIG
FORMA ELEGANT: TAMANY REDUIT

CLAVELL GERMANS
 Barcelona—Rambla de les Flors, 16 (Dipòsit)
 Mataró—Biada, 5 (Fàbrica)

COMPANIA "UNIC", S. A.
 —Corts Catalanes, 401—
 Barcelona